

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 14. aprila 1886.

Obseg: Razpis petih daril kranjskim konjerejcem. — Pravi čas oranja. — Kako ravnati z oziminami. — Rastlinsko življenje. (Konec.) — Gospodarske izkušnje. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Iz državnega zbora. — Gladstone in Irska. — Govor g. poslanca Pfeiferja v 49. seji drž. zbora dne 8. aprila pri proračunu trgovinskega ministerstva. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razpis petih daril kranjskim konjerejcem.

Podpisani konjerejski odsek c. k. kmetijske družbe kranjske razpisuje petero daril po 20 gold. kranjskim konjerejcem, kateri napravijo še to spomlad primerno ograjeni prostor za žebeta, ki meri najmanj 500 štirjaških metrov.

Ker bivanje žebet čez dan v taci h ogradah stori žebeta manj občutljiva proti vremenskim vplivom, njih zdravje krepkeje in njih hojo boljša, priporoča podpisani odsek konjerejcem, kateri hočejo izrediti lepe in dobre konje, napravo take ograde. V spodbudo temu razpisuje gori imenovana darila.

Konjerejci, kateri se hočejo potegovati za ta darila, pošljejo naj svoje nekolekovane prošnje zadnji čas do konca junija t. l. podpisanemu odseku. V prošnji je povedati, kedaj je bila ograda dokončana in koliko meri.

Konjerejski odsek c. k. kmetijske družbe
v Ljubljani 1. aprila 1886.

Dr. Teodor Rudesch,
prvomestnik.

Pravi čas oranja.

Obdelovanje zemlje v naših krajih je še zelo zanemarjeno, posebno velja to o oranji. Zaradi tega hočem o tej stvari podati častitim čitateljem nekaj član- kov o oranji.

O načinu in času porabe raznega orodja za obde- lovanje zemlje odločiti se je vedno po natančnem pre- tresovanji vseh merodajnih razmer. Odločilno važnost ima stanje zemlje, to je, kakošna je zemlja vsled rast- line, ki je poprej na nje rastla, kako je bila zemlja obdelana in kakošno je vreme. Akoravno je mogoče podati marsikatera splošna vodila, po katerih se je pri obdelovanji zemlje ravnati, vendar jamči dober uspeh pri tem važnem kmetijskem opravilu dolgoletno opazovanje ter praktične izkušnje. V splošnem je oranje tako vrediti, da dosežemo namen oranja, to je,

izboljšanje zemlje kolikor mogoče z majhnimi silami in v kratkem času. Z obdelovanjem zemlje povečamo prostor, v katerem se rastline razvijajo, storimo glo- bokejo gorenjo zemljino plast ter pokončamo plevel. Pri obdelovanji zemlje s plugom nam je paziti 1. na pravi čas oranja, 2. na globokost in širokost oranja, 3. na obdelovanje mrtvice (spodnje plasti), 4. na vpo- dabljanje površja, 5. na število razorov, 6. na prostor in 7. na plugovo delo. V današnjem članku hočem pisati o pravem času oranja.

Pravi čas oranju je odvisen od zemljine vlažnosti. Zemlja ne sme biti presuha, pa tudi ne premokra, ampak naj je lo toliko vlažna, da se ravno še skupaj drži in plugu kolikor mogoče malo opira. Tako zemljo imenujemo „godno“. Spomladi pred setvijo in pri oranji ilovnate in glinaste zemlje se je ogibati oranja v vlažnih tleh. Neškodljivo ali vsaj manj škodljivo je oranje vlažne zemlje pred zimo, za praho ali sploh peščene zemlje. Pri oranji vlažne težke zemlje nare- dijo se kepe, katere je težko ali pa tudi nemogoče razdrobiti. Tudi pokončevanje plevela je v vlažni zemlji nemogoče.

Pri težki ilovnati ali glinasti zemlji suhi zorani delajo se, če jo je sploh mogoče orati, tudi kepe, katere razdrobiti stane veliko denarja in truda. Suha, pe- ščena zemlja se pa izsuši še bolj vsled nepravčasnega oranja, nasproti temu nedostatku izgíne pri taki zemlji prednost, vsled katere je iz suhe zemlje lože plevel s koreninami iztrebiti.

Razoranje strnišča, ledíne itd. je lože, če je zgornjo plast poprej nekoliko pomočil dež. Ravno tako je lože obdelati kepasto njivo po dežju, ker dež kepe zmehča ter nekoliko razdrobi.

Kako ravnati z oziminami.

Letošnja zima je bila izredno dolga. Sredi sušca bilo je snega zmrznjenega in trdega, da so po njem hodili in vozili, kakor po tlakani cesti. Ozimine so po- sebno v mokrotnih in dobro gnojenih legah mnogo tr- pele. Marsikateri kmetovalec stoji sedaj pred svojo njivo, ko je sneg skopnel, in se povprašuje, kaj bi storil, bi li pustil, kakor je, ali bi vse podoral.

Izguba pri redkih ozimih ni neznatna. Njiva je navadno s plevelom prenapolnjena. Steblovi trpi mnogo po vetrovi in viharjih in planja povprek slabo. Plevela se zaraste veliko, ki zemljo hudo izpije, ozimina pa bode dajala malo, slabe slame; sploh ves pridelek bode slab. — Kaj storiti, o tem ne bode letos mnogo časa premišljevali. Treba bode takoj odločiti se, ker pozno hodi s časom. Da se bodo kmetovalci mogli lažje odločiti za eno ali drugo, hočem tukaj nekaj navesti iz svojih lastnih izkušenj.

Ker takoj vsak razvidi, da z ozimino ne bode nič, ondi ni odlagati nič, ampak naj se gre precej orat, kajti kdor predolgo čaka, bo tudi jarino skazil.

Jaz sem pa ondi, kjer je le nekaj ozimine, če prav redke ostalo, vselej tako ravnal z najboljšim uspehom, da sem vmes posejal rudeče detelje brez ozira na kolobarjenje. Mislim namreč, da povprek v takih slučajih ni gledati, če je zemljišče nekoliko ugodno detelji, kar velja na Štajerskem sploh, ako le nekaj za kulturo storijo.

Detelje sem zmiraj dosta nakosil, kedar sem mogoče rano sejal v mokrotno zemljo, uvidevši, da ne bode kmalu posušena toliko, da bi mogel uspešno rabiti brano in valjar. Pogosto sem deteljino seme na sneg posejal.

Najboljših uspehov sem imel, kedar je zemlja še o pravem času se posušila za porabo brane. Rabil sem navadne naše brane, vendar tako, da sem enkrat po dolgem in drugič po vprečnem vlačiti dal, prvo prej, drugo za sejetvijo.

Kjer zemlja ni bila pretrda, nisem dal z branami po navadnem načinu vlačiti, da bi zobje bili naprej obrnjeni, ampak na opak, da so zobje bili obrnjeni nazaj. Vprežem le eno žival, da se manje pohodi.

Tako na opak obrnena brana daje to prednost, da zemljo rahlja in prst drobi, pa tako slabim rastlinam ozimine nič ne škoduje. Boljše vlačenje dosežemo tudi tako, če brano z lesom obtežimo, vsled česar njeni zobje čvrsteje grabijo, pa vendar ne trgajo, kakor se godi, če nje nismo na opak obrnili.

Čislam posebno vlačenje, predno se detelja vseje v ozimino, to pa zlasti v težki zemlji. Sploh pa priporočam, ozimine spomladi povlačiti. Tako se skorja raztrga, katera zraku pristop zabranjuje. Nadalje se poravnajo čestokrat na pedenj globoke in prst široke pokline, ki so nastale vsled močne in nagle suše. Če bi poprej ne povlačili njive, v izgubo bi šlo mnogo deteljinega semena v globljini, kjer ne more prospevati. Ako na ta način ozimino popravimo ter jej detelje vsejemo, moremo oboje pustiti, da dozori. Kjer pa tega ni, ampak je zimina preveč oslABLJENA, ondi veleva gospodarska korist prve dni junija vse vkup, žito in deteljo pokositi kakor travnik ter vse za krmo posušiti. Vsled tega ukrepi se detelja močno, da jo moremo ob konci julija in začetku avgusta z izvrstnim uspehom kositi drugič in sredi septembra tretjič. Za tem smemo sejati v tako deteljišče vsakojaki sadež.

Navedeni uspehi so me napotili za korak še bolj naprej. Deset let uže dajem sejati skoraj med vse žito, ozimino in jarino, deteljinega semena za zeleni gnoj. Sprva sem mislil, da bode večno pridelovanje detelje zemljo izpilo.

Vendar kaj takošnega se do sedaj nisem prepričal. Nasprotno moram reči, da rastejo vsi sadeži in tudi detelja prav bujno. Slednja se v ogromnih množinah podorje, kar družega ni, kakor najboljši gnoj. Prišavljam še, da sem jeseni največkrat eno košnjo porabil za travo ali za seno in le kar je zatem dorastlo časih jako veliko, pustil za zelenjavni gnoj.

Omenim še, da v take svrhe rabim le seme deteljno najslabše, tretje vrste, ki ni drago (pri meni je letos dobiti 100 kilo po 35 gld., prejem na štaciji Wildon), vsled česar stroški za seme na en joh ali oral znašajo 3 gld. 50 kr., ali k večjemu 5 gld.

Nadejam se, da bodo ove vrstice povod marsikaterim poskušnjam, katerih učinek se naj o svojem času objavi in tako pripomaga pomnožiti število gospodarskihkušenj.

Grad Herberstorf, 11. sušca 1886.

Karl Fritscher.

Rastlinsko življenje.

4. O rastlinskem živežu.

(Konec.)

Ni nam treba, na Bog vedi kake imetne načine preiskavati, katere redilne snovi niso v zadostni množini v naši zemlji, pravemu opazovalcu to narava uže sama pové. Bolezen na krompirji, žito z majhnim klasjem, rujava detelja, ki na njivi hitro pojema, vse to je znamenje, da v zemlji manjka pepela, to je, rudninskih redilnih snovi.

Ilovnata zemlja ima v sebi navadno dosti redilnih snovi; taki zemlji jih navadno ne bomo pridelovali, delali bomo pa na to, da jih kolikor mogoče pretvorimo in raztopljuje naredimo. Peščena zemlja je uže od narave revna, zraven tega pa še slabo redilne snovi drži. Zato moramo peščeno zemljo previdno gnojiti, da ne zametava redilnih snovi ter jih poprej v spodnjo plast spusti, predno se rastline nasitijo.

Gnoj naredi gnojenje z rudninskimi snovmi manj ali bolj potrebno, koliko več je taci snovi uže v gnoju samem. Sostava gnoja je pa odvisna od tega, kaj živina je in kako prebava.

Kar se pa tiče pridelkov, katere iz gospodarstva prodamo ali izvozimo, je pa ravno tako merodajna njih sostava.

Ako izvažamo veliko žita pa malo mleka in živine nadomestiti zamoremo fosfor, kateri gré iz gospodarstva v žitu in v kostéh pri živalih, prav dobro z malimi množicami kostene moke. Ako imajo pa njive uže tako dosti dušika, zadostuje nam v tem slučaju apneni superfosfat, kateri sicer nima v sebi nič duška pa mnogo lahko raztopljuje fosforove kisline.

Pri pridelovanju žita v veliki meri, brez zadostnega pridelovanja krme, brez zadostnih senožet in brez dokupa krme pokaže se kmalu pomanjkanje dušika in fosforove kisline, ker gre teh snovi veliko iz gospodarstva ne da bi jih pridelana krma nadomestila. Tu je treba dosti dušikovega gnoja, kakor gnoj iz stranišč, čilenskega solitarja ali gvana. Izvažamo zraven žita in živalskih izdelkov tudi kupčijske rastline, kakor repico, lan, sladkorno peso itd., in vprašati se moramo, kakošne obstojne dele imajo te rastline. Tudi za kupčijske rastline ne zadostuje vedno živalski gnoj, treba je vedno še nekaj dušika, zraven tega pa potrebuje repica kalija in fosforove kisline, sladkorna pesa velika in tudi nekoliko fosforove kisline.

Apno je na neapnenih zemljah važno gnojilo. Ono vpliva na razkroj sprstenine, kar rodovitnost izdatno izboljša. S svojo razjedavo silo pospešuje presnovo tvarin, zato je neobhodno potrebno, kedar gnojimo z apnom, tudi z živalskim gnojem gnojiti, drugače zemljo izsesamo. Apno na močvirnih tleh zapreči škodljivo kisanje. Lapor (soldan) z apnom, ki ga ima v sebi, tudi zemljo gnoji na enak način kot apno, samo zra-